

Motion till riksdagen

1989/90:K813

av Per Gahrton (mp)

Kartläggning av demokratiers etiska regler

Under ett drygt årtionde har jag då och då återkommit med motioner med förslag om en utredning om formerna för insyn i vissa maktbavyares privat-ekonomi. Men ingenting har hjälpt, inte ens Rainer- och Harvard-affärer. Att den sortens tragiska skandaler skulle kunna förebyggas tycks inte föresväva riksdagsmajoriteten.

Vem kan därför bli förvånad över att januari 1990 präglas av att en bankdirektör åtalas för skattefiffel och en generaldirektör tvingas avgå pga fiffel med extrainkomster. Att verkets styrelseordförande offentligt uttalat att en månadslön på 63 000 kr. är "usel" avslöjar vilken sorts "moral" som frodas i landets ledande kretsar. Säkert är Sverige inte ensamt om en sådan situation. En amerikansk iakttagare betecknade nyligen den amerikanska kongressen som ett "tjvsnäste" (Harry Schwarz, USA Today, 27/12 -89). Men en viktig skillnad mellan Sverige och många andra länder, inte minst USA, är att man på andra håll försöker göra något åt saken. I många länder är politiker och högre tjänstemän utsatta för mycket hård granskning av etiska kommittéer och parlamentsutskott. Den amerikanska kongressen har t ex beslutat att förbjuda sina medlemmar att ha extrainkomster. Liknande regler finns på andra håll.

När därför riksdagen om och om igen avslår krav om åtgärder med hänvisning till att också maktbavyare har rätt till integritet, visar det att man inte förstått vad en offentlig roll i en demokrati kräver. Man tycks tro att det handlar om vilna förslag utan stöd i demokratisk tradition. Det minsta man kan begära är därför att en ordentlig kartläggning av problematiken görs och förläggs riksdagen.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar föranstalta om en kartläggning av gällande praxis beträffande insyn, kontroll, granskning och sanktioner i form av etiska kommittéer, etiska normer, parlamentariska förhör etc. beträffande höga maktbavyare i näringsliv, politik och offentlig tjänst i ett antal demokratier i olika delar av världen, däribland USA, Västtyskland och Japan.

2. att riksdagen beslutar föranstalta om en sammanställning av inträffade fall av maktmissbruk för privatekonomisk vinning inom privat och offentlig sektor i Sverige under 1980-talet (av typ de aktuella fallen SE-Banken-Palmstierna och FFV-Nyman).

Mot. 1989/90
K813

Stockholm den 25 januari 1990

Per Gahrton (mp)